

УДК 021:[004.77:316.7

Валентина Медведєва,
кандидат історичних наук,
науковий співробітник відділу оперативної інформації НБУВ

Інформаційна діяльність бібліотечних установ у середовищі соціальних мереж

Розглянуто поняття соціальної мережі у сучасному інформаційному просторі. Проаналізовано особливості мережевих спільнот як основного інструменту комунікації між бібліотекою та її користувачами. Висвітлено питання адаптації сучасних бібліотечних установ до умов поширення і використання соціальних мереж.

Ключові слова: соціальні мережі, бібліотечна установа, сучасний інформаційний простір, інформаційне суспільство.

У сучасному інформаційному світі вагому роль відіграють соціальні мережі (СМ), що є особливим інструментом присутності бібліотечної установи у віртуальному просторі. Новітні способи комунікації дають можливість розширити інформаційну взаємодію з користувачами, спростити доступ до ресурсів і послуг, сприяють формуванню позитивного іміджу установи.

Можливості СМ викликають зацікавлення багатьох дослідників соціальних інформаційних комунікацій і бібліотекознавців. Інтенсивне зростання популярності соціальних мереж, особливості їхнього розвитку вивчали закордонні та вітчизняні вчені, зокрема Г. Каспаріс, А. Фріджері, Д. Баргроу, К. Марлоу, Р. Данбор, Л. Гроссман, Г. Фаррелл, Д. Дрезнер, О. Павловська, І. Головка, О. Прохоров та ін.

Окремі аспекти використання соціальних мереж у діяльності бібліотечних установ розглядали Т. Ярошенко [6], О. Мар'їна [2], І. Огнева [3], К. Шибаєва [5], А. Вітушко [1] та ін.

Дослідження у цьому напрямі зосереджено переважно на проблемах інформаційної безпеки, що має супроводжувати активність бібліотек у соціальних мережах, використання їх як засобу реклами, розкриття фондів, джерела й інструменту дослідження суспільно-політичних процесів та проблем регіонального розвитку тощо.

Метою статті є аналіз інформаційної діяльності бібліотечних установ у середовищі соціальних мереж.

Сьогодні соціальні мережі — це надзвичайно велика база даних із різноманітною структурованою й доступною інформацією про користувачів. Вплив інформаційних ресурсів на індивідів чи їхні групи підсилюється у разі одночасної реєстрації в кількох СМ. Є сервіси, що дають змогу об'єднати відомості з кількох сайтів та одержувати інформацію про події, що відбуваються в мережах, які обрав користувач.

Ефективність використання бібліотечними установами мережевих платформ залежить від багатьох

чинників, серед яких головним вважаємо наповнення сторінки закладу якісним контентом.

Запорукою ефективною присутності бібліотек у мережевому просторі є кваліфікація їхніх фахівців, відповідальних за створення, наповнення та підтримку акаунту в СМ. Насамперед ця робота потребує значних витрат часу, технічних навичок роботи в мережевому комунікаційному середовищі, розуміння потреб читачів, що використовують соціальні медіа, мови їхнього спілкування, вміння грамотно відповідати на запитання, надавати потрібні коментарі. Фахівці також мають орієнтуватися у бібліотечних новинах, цікавитися досвідом закордонних колег, новітніми науковими та методичними розробками у бібліотечній сфері.

Отже, адміністрування сторінки бібліотечної установи в соціальній мережі передбачає спеціальні знання, уміння й навички, які відповідають сучасним можливостям інформаційних технологій і є достатніми для підтримки мережевих ресурсів на рівні, що уможливає їх ефективне використання як комунікаційних каналів для якнайповнішого забезпечення потреб аудиторії.

Зауважимо, що сьогодні бракує законодавчих актів чи загальноприйнятих стандартів, які визначають діяльність бібліотечних установ у соціальних мережах. Проте заклади самостійно розробляють локальні нормативні документи — положення, регламенти та плани роботи в соціальних медіа, посадові інструкції тощо.

Дослідження використання бібліотечними установами соціальних медіа провела міжнародна компанія Taylor & Francis Group — один із провідних світових видавців наукових журналів, книг, підручників, ініціатор та виконавець дослідницьких проектів [7]. Основною метою був пошук моделі, за якою бібліотеки змогли б виміряти власну активність у СМ, та надання практичних рекомендацій, аби допомогти установам ефективніше використовувати ці платформи для покращення комунікації з користувачами.

Респондентами були понад 600 бібліотекарів світу. Опитування в Інтернеті, зокрема, виявило, що 61% бібліотечних установ використовують соціальні мережі впродовж трьох років і більше, що свідчить про доволі глибоку вбудованість соціальних медіа в бібліотечну інформаційну комунікацію. 30% бібліотек зазначили, що публікують новий контент у соціальних мережах щодня. На думку дослідників, це підтверджує, що соціальні медіа прагнуть відігравати провідну роль у комунікації бібліотек із користувачами. У 25% бібліотечних установ обов'язки з оновлення сторінок виконують понад п'ять осіб, натомість 42% закладів мають у штаті лише одну чи дві особи, які керують мережевим представництвом. Окрім цього, у понад 72% бібліотечних установ не сформовано політику присутності у соціальних мережах чи план публікацій контенту, хоча 30% мають намір розробити їх у найближчому майбутньому.

Щодо українських бібліотечних закладів подібні дослідження не проводились, оскільки перелік документів, які б унормовували мережеву присутність, офіційно не визначений і не є обов'язковим. Розроблення та запровадження стандартів, що визначали б основні принципи та правила створення, оформлення, наповнення мережевих сторінок бібліотечних установ, регламентували робочий час, оплату праці фахівців, відповідальних за їх адміністрування, надало б змогу істотно підвищити якість цих ресурсів, а також забезпечити наступність їх функціонування.

Упровадження єдиних стандартів для показників присутності бібліотек у соціальних мережах має відбуватися на основі рекомендацій фахівців-практиків. Доцільними також є загальні рекомендації та позабібліотечний досвід діяльності щодо забезпечення ефективного функціонування мережевих сторінок установ та організацій.

До документів, що регламентують роботу бібліотеки в соціальних мережах, є визначальними та обов'язковими, належать:

- стратегія діяльності бібліотечної установи в соціальних мережах;
- основні положення про організацію та політику присутності бібліотечної установи у соціальних мережах;
- посадові інструкції працівників, на яких покладено обов'язки адміністрування цих ресурсів;
- правила поведінки офіційних представників бібліотечної установи в соцмережах;
- наказ про призначення осіб, відповідальних за мережеву діяльність;
- план роботи у соціальних мережах тощо.

Зауважимо, що питання функціонування соціальних мереж та участі в них бібліотечних установ постійно перебувають у фокусі наукових досліджень, проведених на основі вивчення властивостей мережевого суспільства і соціальних мереж.

Вагомим внеском у розробку цієї проблематики стала колективна монографія науковців Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (НБУВ) "Соціальні мережі як чинник розвитку громадянського суспільства", в якій розглянуто зміст та особливості

розвитку соцмереж у системі соціальних комунікацій сучасності. Досліджено тенденції активізації СМ у розбудові вітчизняного комунікативного простору, а також його соціальне й науково-освітнє значення, аспекти безпеки в умовах стрімкого розвитку електронних інформаційних технологій, зокрема й у контексті розвитку соціальних мереж [4]. Розкрито механізми представлення бібліотечної установи та її ресурсів у соціальних мережах, значення використання соціальних сервісів.

НБУВ має сторінку у соціальній мережі Facebook, зареєстровану 06.02.2012, на якій зазначено адреси бібліотеки та її філій. Ресурс містить відомості про конференції, які відбуватимуться найближчим часом, пропонує ознайомитися з рейтингом науковців України за показниками наукометричних баз даних Web of Science та Scopus, активно рекламує сайт <http://www.nbu.gov.ua>.

НБУВ має акаунт і у Twitter. Перший твіт було створено 05.02.2012. На сторінці розміщено анонси конференцій, виставок, круглих столів; надано посилання на нові закони щодо діяльності бібліотек тощо.

Раніше національну бібліотеку України ім. В. І. Вернадського було представлено у соціальній мережі ВКонтакте групою читачів НБУВ.

Не заперечуючи важливе значення проведених досліджень, наголосимо на потребі подальшого аналізу проблеми використання у діяльності сучасної бібліотечної установи інструментарію соціальних мереж, зокрема для розкриття та поповнення її фондів.

Підсумовуючи викладене, зробимо *висновок*, що головне значення у розвитку бібліотечного сегмента соцмереж, як і цієї сфери загалом, належить системі бібліотечної освіти, покликаної готувати фахівців, обізнаних із сучасними інформаційними технологіями та здатних застосовувати новітні практики для розширення інформаційно-комунікаційних можливостей бібліотечного закладу.

Розроблення документів нормативного чи рекомендаційного характеру, які б становили основу стандартизації бібліотечного сегмента соцмереж, має стати важливим кроком у вирішенні проблем, пов'язаних з діяльністю цих установ у соціальних медіа.

Список використаної літератури

1. Вітушко А. Діяльність бібліотек у соціальних мережах: проблеми інформаційної безпеки / А. Вітушко // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. — Київ, 2013. — № 35. — С. 213—220.
2. Мар'їна О. Веб-технології в бібліотеках: нові можливості розвитку комунікаційного середовища / О. Ю. Мар'їна // Вісник Харківської державної академії культури. — Харків, 2012. — № 36. — С. 105—114.
3. Огнева И. Н. Библиотека и социальные медиа / И. Н. Огнева // Библиотечное пространство: медиа — информация — культура : сборник материалов Межрегиональной научно-практической конференции. — Архангельск, 2011. — С. 63—69.

4. Соціальні мережі як чинник розвитку громадянського суспільства : [монографія] / [О. С. Онищенко, В. М. Горювий, В. І. Попик та ін.]; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. — Київ, 2013. — 250 с.
5. Шибаева Е. Библиотеки и социальные медиа: от самоорганизации к институализации. — Режим доступа: <http://elib.spbstu.ru/dl/2/4494.pdf/download/4494.pdf>. — Загл. с экрана.
6. Ярошенко Т. О. Технології Веб 2.0 для бібліотек і користувачів: нові можливості розвитку бібліотечного середовища : посіб. для бібліотекарів за прогр. підвищ. кваліфікації. — Київ, 2013. — 106 с.
7. Use of social media by the library current practices and future opportunities [A white paper from Taylor & Francis]. — Mode of access: <http://www.tandf.co.uk/journals/access/white-paper-social-media.pdf>. — Title from the screen.

Рассмотрено понятие социальной сети в современном информационном пространстве. Проанализированы особенности сетевых сообществ как основного инструмента коммуникации между библиотекой и ее пользователями. Освещен вопрос адаптации современных библиотечных учреждений к условиям распространения и использования социальных сетей.

The concept of social network in the modern information space is considered in the article. The peculiarities of network communities as the main tool for communication between the library and its users are analyzed. The issue of adaptation of modern library institutions to the conditions of distribution and use of social networks is discussed.

Надійшла до редакції 9 січня 2018 року

ШКОЛА СИСТЕМАТИЗАТОРА

Загальні та спеціальні визначники: їх застосування

Допоміжні таблиці в Універсальній десятковій класифікації використовують для подальшої деталізації індексу. Наявність визначників, які надають системі гнучкості та багатоаспектності, є головним надбанням УДК. Комбінуючи індекси основної таблиці з визначниками, можна отримати велику кількість складних індексів, що розширює діапазон класифікації загалом.

Визначники поділяються на дві групи: загальні та спеціальні (аналітичні).

Загальні визначники відображують загальнопоширені характеристики, тобто ті, що застосовуються в усіх або багатьох розділах таблиць. Загальні визначники можна приєднувати до будь-якого індексу основної таблиці УДК, але якщо є розроблені аналогічні спеціальні визначники в основному класі (або сам клас), то перевагу надаємо саме їм. Наприклад:

За допомогою загального визначника осіб -05:

02-051 Бібліотекарі

378-051 Викладачі

За допомогою спеціальних визначників у основному класі:

72.071.1 Архітектори

2-384 Священнослужителі. Первосвященники

За допомогою основного класу:

347.96 Судовий персонал. Юристи

У свою чергу, загальні визначники підрозділяються на залежні та незалежні. У разі потреби незалежні визначники, а саме визначники мови, форми, місця, народів та часу, можна використовувати як самостійні індекси для побудови картотек (не каталогу!). Наприклад, потрібно зібрати картотеку по країнах:

(410) Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії

(477) Україна

(5-11) Східна Азія

(6-15) Західна Африка

(71) Канада

Залежні визначники завжди мають приєднуватися до основного індексу — це визначники -02 Властивості, -03 Матеріали, -04 Процеси та -05 Особи. Наприклад:

33.012.7-048.73 Централізація

64.066.2-032.2 Споживання води

640-022.56 Великі домашні господарства

Загальні визначники мови (Таблиця Іс) позначають мову або лінгвістичну форму документа, зміст якого виражено в УДК основним індексом. Їхній розпізнавальний символ =... (знак рівності). Таблиця Іс є основним місцем таблиць УДК, де перелічено мови, вона слугує джерелом для підрозділу мов класів 811 "Мови" (як предмет вивчення, із заміною знака = крапкою), 821 "Література окремими мовами" (також із заміною знака = крапкою) та Таблиці Іf "Загальні визначники етнічних груп" (беручи визначник мови у круглі дужки).

Хоча теоретично мову будь-якого документа або носія інформації можна позначати завжди, на практиці така потреба виникає тільки якщо необхідно розрізнити документи різними мовами, наприклад для створення можливості автоматизованого пошуку інформації за мовами або для належного порядку розташування індексів, якщо потрібно відобразити лінгвістичне наповнення фонду (тоді використовуємо як незалежний визначник для побудови картотеки за мовною ознакою). При потребі визначники мови відокремлюються від наступного індексу двокрапкою (як у другому та п'ятому прикладах нижче). Наприклад:

=111 Англійська мова

=111:62 Англійська технічна мова

=133.1 Французька мова

=353.1 Грузинська мова

=353.1:821-14 Вірші грузинською мовою

Визначники мови зазвичай ставляться після основного індексу УДК, але можливі випадки, коли вони ставляться і в середині. Наприклад:

343(438)(094.4)=111 Кримінальне право Польщі — збірник законів — англійською мовою

(02.053.2)=111:53 Дитячі книжки — англійською мовою — фізика (розташування за віковою категорією та мовою)